

KiVa - inovativní program pro prevenci a řešení šikany

Nejen proti šikaně s finským programem KiVa na ZŠ Nad Přehradou

Naše škola byla oslovena k zapojení do testovací studie v součinnosti EU, MŠMT a Schola Empirica na sklonku minulého školního roku. V konkurenci mnoha dalších škol byla následně vybrána, aby se v ní program od září 2021 realizoval. Jde o komplexní systém prevence a řešení šikany, který již několik let realizují prakticky všechny školy ve Finsku, ale rovněž v dalších evropských státech - od Británie, přes Španělsko, Holandsko, Itálii, po Estonsko.

Široké pojetí šikany, které ale dává smysl

"KiVa" znamená finsky něco jako "mít se pěkně", současně "Kiusaamisen Vastainen" překládáme jako "boj proti šikaně". Šikanou se rozumí jakékoli působení proti duševní pohodě žáka, včetně jeho vylučování z kolektivu či zdánlivě nevinným úšklebkům. Tím teď jdeme proti zažitě české definici, že šikana je opakující se systematické násilí, pod nímž většina z nás dosud spatřovala jen fyzické napadání, krádeže svačiny nebo něco podobně „hmatatelného.“

Školní KiVa tým a spolupráce koordinátory

Ještě před začátkem školního roku se šest našich pedagogů zúčastnilo intenzivního kurzu, aby pak mohli vytvořit školní KiVa tým. Tím současně získali kvalifikaci doškolovat své kolegy, protože ambicí naší školy je zavést program od první do deváté třídy. To však není jediná úloha KiVa týmu - od počátku školního roku rovněž přijímá podněty žáků a pedagogů, aby pokud možno smírně a konstruktivně pracuje s těmi, kdo se stanou oběťmi, agresory, potažmo jen svědky šikany v jejím širokém pojetí.

Univerzální i cílená opatření v každodenní praxi

Program KiVa se uplatňuje ve dvou rovinách. Tou první a primární jsou univerzální opatření. Ta obnášejí pravidelnou práci se třídou, teambuilding, který se opírá o osvědčenou a otestovanou metodiku KiVa. Obnáší deset tematicky laděných lekcí pro první až třetí ročníky a pro čtvrté až šesté ročníky, ty vyšší pak mají stanovená čtyři klíčová témata. V třídnických hodinách, resp. pokud to školní vzdělávací program umožňuje, tak i v běžných hodinách, tedy žáci spolu s učiteli absolvují improvizční hry, diskuse a sebereflexi.

Druhou složkou jsou cílená opatření, jež začínají hlášením o podezření na šikanu, pokračují rozhovory obětí i agresorů se školním KiVa týmem. I zde je jasně dán již mezinárodně osvědčený postup, který mezi priority klade komfort žáků a nepředpojatost učitelů. Důležité je naslouchat a motivovat. Tradiční kázeňská opatření se odsouvají až jako krajní možnost, rodiče se dozvídají, že žák s KiVa týmem hovořil, ale čas k pochopení problému, způsobu řešení, omluvy zůstává právě na straně žáka. Rozhovory či konzultace se zhruba za dva týdny opakují, aby bylo možné ověřit, zda společné návrhy na zlepšení se ujaly.

Pokroky jsou průběžně monitorovány

Tento formát práce s dětmi klade na pedagogy v KiVa týmu, ale i všechny třídní učitele, přirozeně větší nároky. Věříme přesto, že čas investovaný do prevence a včasného záchytu problematických situací se posléze odrazí v zamezení rozvoje šikany, jak ji v českém prostředí již opravdu všichni považujeme za problematickou. Protože jsme jednou z pilotních škol, intenzivně se nám věnují specialisté z národního KiVa týmu přímo propojení s finskými metodiky. Nedávno naši školu navštívili za účelem náslechnů v hodinách, konzultací a dalšího školení pedagogů. Jejich podpora potrvá dva roky.

Již na počátku školního roku se žáci sledovaných tříd (4. a 6.) účastnili dotazníkového šetření, které se rovněž bude několikrát opakovat, stejně jako anketa mezi pedagogy. Program KiVa je ve Finsku, jež dominuje žebříčkům žáků v mezinárodním srovnání třeba i v matematice, podrobován průběžnému testování. Naše škola v minulém školním roce díky příspěvku městské části podstoupila měření klima vybraných tříd, účast v pilotním programu KiVa nám toto umožňuje nyní pravidelně zdarma. Taková data, samozřejmě anonymizovaná, jsou pro nás velice cenná a dál s nimi pracujeme. Díky nim můžeme volit četnost a zaměření dalších preventivních programů.

Kdo a kdy se může na KiVa tým obrátit

Na školní KiVa tým se mohou obracet žáci, rodiče a učitelé. V souladu s programem jsme aktualizovali i tzv. krizové plány, jak řešit možné situace, kdy se cítí dítě ohroženo, a kdo se na řešení bude podílet. Koordinátorem programu KiVa je ve škole metodička prevence Miroslava Pašková. Těší nás, že žáci si zavedení KiVa programu všimli prakticky okamžitě – však také učitelé z KiVa týmu jsou viditelně označeni – nosí „placky“, visačky, mají logo na kabinetech, jejichž dveře jsou žákům i kolegům otevřené.

Program se zabíhá, jsme v pohybu

Většina tříd absolvuje v prvním pololetí první až druhou lekci zadaného tématu. Přáli bychom si být rychlejší, jenže situaci nám, tak jako všude, komplikuje covid – třídy v karanténě, nemocní učitelé. Přesto podporujeme ze všech sil společné cíle jako poznávání sebe a druhých, posilování vzájemné úcty i vlastního sebevědomí. Každý má právo cítit se ve škole dobře, být přijímán a respektován.